

El *feedback* a la UOC

Guia per al professorat

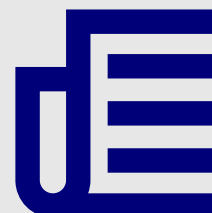
Juny 2022

UOC

Índex

1. El sentit de proporcionar *feedback*
2. Com entenem el *feedback*
3. L'estudiantat i el *feedback*
4. Característiques del *feedback*
5. On informem l'estudiantat del *feedback*
6. Com facilitem el *feedback*
7. Per saber-ne més...
8. Algunes eines per facilitar el *feedback*

PID_00291085

Segona edició: juny 2022

Coordinació: Espasa, A.

Col·laboradors: N. Cabrera, P. Cortadas, T. Guasch, M.J. Marco, I. Noguera, M.J. Pifarré, D. Plana, T. Romeu, M. Vall-Ilovera.

Amb el suport del grup d'interès d'e-assessment

Llicència CC BY-NC-ND d'aquesta edició, FUOC, 2022

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: FUOC

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

1. El sentit de proporcionar *feedback*

En els processos d'ensenyament i aprenentatge basats en el desenvolupament d'activitats d'avaluació que es planifiquen de forma continuada i formativa, el *feedback* o retorn pedagògic es converteix en l'ajuda educativa que permet l'estudiantat conèixer com va evolucionant en relació amb els objectius que ha d'assolir i les competències que ha de desenvolupar. En aquest sentit, el *feedback* és un element clau de l'acció educativa, ja que promou que l'estudiantat reflexioni sobre què ha fet bé i què no, què pot fer per millorar i com pot implementar aquestes millores.

2. Com entenem el *feedback*

En el context específic de la UOC, el *feedback* s'entén com el mecanisme que facilita a l'estudiantat informació sobre el grau d'assoliment dels objectius en el procés d'aprenentatge, que pot ser en el marc d'una activitat –PAC, pràctica, repte o prova d'avaluació final–, o al llarg de l'elaboració d'un treball o un projecte. L'ajuda a saber quins objectius o quines competències ja ha assolit i quins li manca assolir, saber què pot fer per tal d'assolir-los, a regular i millorar el seu procés d'aprenentatge i decidir reflexivament on ha de dipositar els esforços. En síntesi, el *feedback* es considera un procés (no una acció puntual) en el qual l'estudiantat ha de dialogar amb qui li ha proporcionat el *feedback*, per tal de donar-li sentit, i estar en disposició d'aprofitar-lo i convertir-lo en una millora. Ara bé, no qualsevol mena de *feedback* garanteix aquesta millora, cal que sigui un *feedback* formatiu, és a dir, no només correctiu, sinó també suggestiu, que doni recomanacions sobre com millorar l'aprenentatge.

El *feedback* facilita al professorat¹ un coneixement més exacte de l'evolució de l'aprenentatge i li proporciona nous indicadors per complementar els continguts, la metodologia, etc. En relació amb l'avaluació, el professorat no només ha de tenir informació sobre el grau d'assoliment dels objectius, sinó també, i en concret, sobre el grau d'aprofitament del *feedback* que ha proporcionat a l'estudiantat. D'aquesta manera, el contingut, el tipus i la intensitat o la freqüència del *feedback* que s'administra es pot anar ajustant a les necessitats reals de l'estudiantat.

El *feedback* no és només una informació que fa arribar el professorat a l'estudiantat, sinó un procés de diàleg i reflexió que té quatre fases:

1. Generar i proveir el *feedback* (el *feedback* el pot generar el professorat, però també pot ser un company o una companya, o fins i tot pot ser dissenyat pel docent i proporcionat de manera automàtica).

¹ Fem servir el terme *professorat* genèricament, tot incloent-hi els diferents rols docents a la UOC: professorat responsable d'assignatura, professorat col·laborador i membre d'un tribunal d'avaluació.

2. Rebre el *feedback*, llegir-lo comprensivament, i decidir les millores que s'implementaran a la tasca i com es farà.
3. Incorporar canvis per tal de millorar la tasca o l'activitat.
4. Planificar moments perquè l'estudiantat pugui mostrar la millora.

Aquesta idea d'espiral continuada del procés de *feedback* garanteix la seva qualitat *formativa*, característica principal del *feedback* a la UOC. La figura següent representa aquesta conceptualització del *feedback*.

Procés de la retroalimentació dialogüca en línia

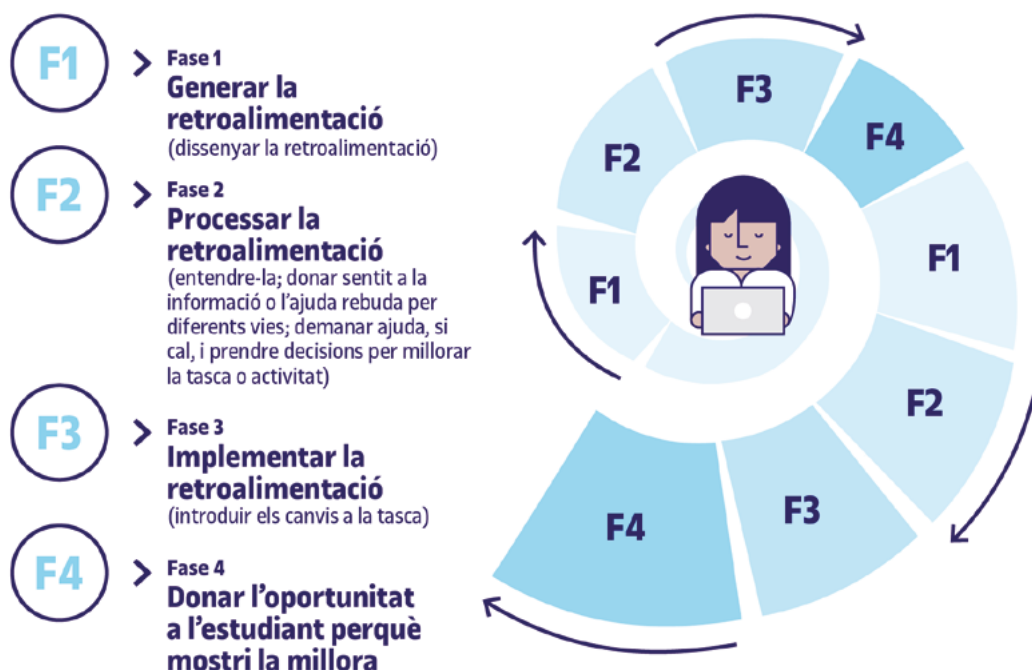

Figura 1. Procés de la retroalimentació dialogüca en línia²

² Guasch, T.; Espasa, A.; Mayordomo, R. M.; Martínez-Melo, M. (2022). «Claus per al *feedback* en línia» [infografia]. *Feed2Learn*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya (FUOC). Disponible a: <<http://hdl.handle.net/10609/143066>>.

3. L'estudiantat i el *feedback*

Tal com hem dit, el *feedback* a la UOC és formatiu i, en conseqüència, requereix que l'estudiantat adopti **un rol actiu al llarg del procés**. És a dir, l'estudiantat no és un mer receptor del *feedback*, sinó que les valoracions i les propostes que rep (*feedback*) l'han d'interpel·lar, i han de promoure que incorpori millores en el seu aprenentatge (i en l'activitat actual o futura). Algunes estratègies per promoure que l'estudiantat aprofiti el *feedback* que ha rebut són:

- **Fomentar l'apropiació dels criteris d'avaluació.** Aquesta estratègia consisteix a compartir amb l'estudiantat els criteris d'avaluació de l'activitat que s'està treballant des de bon començament. Per exemple, es pot dedicar una setmana a l'inici de l'activitat per tal que l'estudiantat revisi els criteris, els entengui, pugui fer preguntes en cas de tenir dubtes, etc.; també es poden identificar els criteris d'avaluació conjuntament i pactar-los amb l'estudiantat. Aquestes estratègies fomenten que l'estudiantat entengui què i com s'avaluarà, i que ho tingui present des del moment que comença a fer l'activitat. En resum, fem confluïr el procés de realitzar l'activitat i el procés d'avaluar-la, tot dotant-lo de més sentit per a l'estudiantat.
- **Comunicar a l'estudiantat què s'espera d'ell en relació amb el *feedback*.** Això vol dir, explicar a l'estudiantat què ha de fer un cop rep el *feedback*. Per exemple, en aquells *feedbacks* que consisteixen a proporcionar la solució, cal explicar a l'estudiantat que, un cop es penja la solució, s'espera que faci la comparació entre la seva activitat i l'activitat model i, en cas que tingui dubtes, que pregunti al professorat. En definitiva, es tracta d'ajudar l'estudiantat a entendre com ha d'utilitzar la informació que rep i fer explícita la importància que té en el seu procés d'aprenentatge. Ara bé, aquesta estratègia ha d'anar acompanyada d'un disseny pedagògic de l'assignatura que incorpori un *feedback* formatiu, és a dir, un *feedback* que promogui l'aprenentatge.
- **Proporcionar *feedback* durant l'elaboració de l'activitat.** Aquest *feedback* té la finalitat principal d'assegurar la possibilitat de millorar l'activitat que s'està realitzant durant el procés. Per fer-ho possible, ha d'informar l'estudiantat, en els lliuraments parcials previs al lliurament final de l'activitat, sobre aquells aspectes positius del treball, però sobretot sobre els aspectes que ha de millorar i com implementar aquesta millora. L'estudiantat tindrà en compte aquest *feedback* i l'incorporarà al següent lliurament de l'activitat. El *feedback* proveït durant el procés de realització de l'activitat no ha de comportar una nota, pot fer-se, per exemple, mitjançant la valoració d'apte/no apte o amb informació qualitativa orientada a la millora. El que és important és que reculli els aspectes que l'estudiantat pot millorar i l'explicació de com fer les millores.

Aquestes són algunes estratègies que **empoderen l'estudiantat** en relació amb el procés de *feedback* i li donen un paper molt més actiu. En resum, el que es fa és **alfabetitzar l'estudiantat en relació amb el *feedback*** (el que es coneix en la recerca sobre *feedback* com a *feedback literacy*).

4. Característiques del *feedback*

Tenint present l'espiral de *feedback* a la UOC, és important considerar els aspectes següents:

Implicar l'estudiantat en el procés d'avaluació i de <i>feedback</i>	El <i>feedback</i> va en relació amb els criteris d'avaluació de l'activitat. Per aquest motiu, es recomana dedicar un temps, al començament de l'assignatura (o de l'activitat), a comentar els criteris d'avaluació, per tal que s'entenguin, l'estudiantat se l'apropriï i, un cop rebí el <i>feedback</i> , el pugui entendre i processar fàcilment.
Informar l'estudiantat del seu progrés	El <i>feedback</i> ha de permetre que l'estudiantat sàpiga com va progressant en allò que ha d'assolir (objectius, competències). En aquest sentit, ha de tenir informació sobre què està fent bé, què pot millorar i com pot fer-ho .
Centrar-se en el procés d'aprenentatge	El <i>feedback</i> proporcionat té relació amb el procés d'aprenentatge de l'estudiantat i no amb la persona (cal evitar judicis de valor).
Motivar l'estudiantat	El <i>feedback</i> ha de ser motivador , que animi l'estudiantat a assolir els objectius d'aprenentatge i desenvolupar les competències amb èxit, tant si es tracta d'estudiantat que va bé com si necessita més reforç.
Orientar a la millora	Cal implementar estratègies que permetin al professorat saber que l'estudiantat ha rebut el <i>feedback</i>, l'ha entès, l'ha processat i ha decidit quines millores convé introduir . El <i>feedback</i> és efectiu si l'estudiantat el fa servir, l'integra i l'implementa en el seu procés d'aprenentatge per tal de millorar. Fa referència a la fase 3 i la fase 4 de l'espiral de <i>feedback</i> , que tenen relació amb la implementació. Cal oferir a l'estudiantat oportunitats de millora de l'activitat per tal que pugui integrar el <i>feedback</i> . En aquest sentit, es recomana que les millores que es proposen es puguin integrar en la mateixa activitat o en activitats futures de la mateixa assignatura (és el que anomenem feedforward).

5. On informem l'estudiantat del *feedback*

- Cal especificar, en el **pla docent**, quin tipus de *feedback* es farà, qui el proporcionarà: el professorat, un company o una companya (*peer feedback*), o el mateix estudiantat (autoavaluació); quan es facilitarà, on i en quin format (per escrit, mitjançant vídeo, àudio, videoconferència,³ etc.).

³ Tot atenent el fet que el model educatiu de la UOC és asíncron, es proposa l'ús de la videoconferència síncrona, només de forma puntual i quan realment aportí un valor afegit al fet de proporcionar *feedback* (*feedback* a molts estudiants, *feedback* per explicar algun concepte, etc.). Sempre caldrà garantir que els estudiants que no hagin pogut participar en la videoconferència, podran accedir per una altra via a aquell *feedback*.

- Cal concretar, a l'apartat d'avaluació de l'enunciat de cada activitat, els **critèris que es faran servir per avaluar i quin tipus de *feedback* es proporcionarà** per a aquella activitat en concret.
- Es recomana fer servir els espais de comunicació de l'aula, com el **tauler** o el **fòrum**, per explicar els criteris d'avaluació de l'activitat. A partir d'aquesta d'explicació es pot obrir un espai de discussió amb tot l'estudiantat perquè tingui l'oportunitat d'entendre bé no només què s'avaluarà, sinó també amb quins criteris.

6. Com facilitem el *feedback*

A la taula següent es presenten les principals **estratègies per facilitar *feedback*** que ja s'han implementat a la UOC, tot aportant una breu descripció de cadascuna d'elles, així com algunes informacions que poden ser interessants per al professorat que les vulgui utilitzar.

Fem un apunt especial per al *feedback* que es fa a **un grup de treball** de pocs estudiants (que no al grup-aula). Aquest *feedback* cal que s'envii dins l'espai de treball definit per a cada grup i, tal com s'esmenta prèviament, hauria d'incloure la valoració pertinent en funció de les competències treballades en l'activitat, i concretades en els criteris i els indicadors establerts. S'hauria d'indicar també aquells punts forts i aquells aspectes que el grup hauria de millorar de cara a properes activitats.

Cal tenir en compte que aquestes estratègies **no són excloents**, sinó complementàries i que, per tant, es poden combinar entre elles.

Estratègia de <i>feedback</i>	Descripció (qui, quan, on i com)	Format amb què es lliura el <i>feedback</i>	Recomanacions	Avantatges	A tenir en compte...
<i>Feedback</i> general a tota l'aula	El professorat, a partir de la correcció de les activitats i els resultats del grup, dissenya un <i>feedback</i> general per a l'aula en què inclou una valoració dels punts forts i els punts febles (què ha fet bé la majoria i què cal millorar), i identifica aspectes claus per a la millora. Si l'activitat està lligada amb una de posterior, remarca aquests lligams per tal que l'estudiantat identifiqui clarament allò que pot millorar de cara a l'activitat següent.	Per escrit o en vídeo al tauler o el fòrum de l'aula.	Es recomana que es relacionin els objectius d'aprenentatge de l'activitat amb la valoració dels aspectes positius i els de millora, per tal que l'estudiantat pugui entendre la valoració individual que ha obtingut.	El professorat, en fer l'anàlisi dels resultats del grup, pot detectar aspectes a millorar i punts forts de l'assignatura. L'estudiantat es pot situar dins el grup i veure com està en relació amb els seus companys i les seves companyes.	No es tracta d'un <i>feedback</i> personalitzat en el sentit d'individualitzat (un per a cada persona), sinó que extreu el més comú d'aquell grup en concret. Per tant, per tractar les situacions individuals, caldrà utilitzar altres estratègies de <i>feedback</i> .
Autoavaluació a partir d'una solució, un model o una plantilla de resultats esperats	La solució de l'activitat treballada es penja a l'aula quan finalitza la data de lliurament. Es demana a l'estudiantat que faci la comparació entre la solució publicada i el seu treball.	Per escrit, oralment, o en vídeo, a l'espai de l'aula que s'indiqui.	La solució ha de contenir explicacions de com es resol l'activitat, no només ha de proporcionar la resposta correcta. El professorat ha de planificar accions per estar segur que l'estudiantat ha fet aquest exercici d'autoavaluació.	És un <i>feedback</i> adequat per a aules amb molts estudiants. És molt adequat per a activitats de resposta única o que segueixen un patró de resposta molt comú. Situa l'estudiantat en relació amb el seu procés d'aprenentatge.	L'aprofitament del <i>feedback</i> depèn de l'estudiantat, que ha de fer la comparació entre el seu treball i la solució o la plantilla de resultats esperats.
<i>Feedback</i> individual a cada estudiant	El professorat genera un <i>feedback</i> específic per a cada estudiant tot atenent els criteris d'avaluació de l'activitat. Des del punt de vista del contingut, inclou una valoració dels punts forts i febles, i dona indicacions per a la millora. Si l'activitat està lligada amb una de posterior, remarca aquests lligams en el <i>feedback</i> , per tal que l'estudiantat identifiqui clarament allò que pot millorar en l'activitat següent.	RAC o correu personal. Pot ser oral (mitjançant àudio o vídeo) o per escrit.	Es recomana establir una estratègia sobre la intensitat (freqüència) del <i>feedback</i> : es pot definir basant-se en la nota obtinguda per l'estudiantat en l'activitat (l'estudiantat que obté pitjors notes, per proporcionar-li orientacions més concretes, o l'estudiantat amb treballs excel·lent, per felicitar-lo), o basant-se en el nombre d'activitats (a la PAC1, a la PAC2, etc.), o en una combinació d'ambdues.	És el més adequat per a activitats que no tenen una solució única. És fàcil proporcionar aquest <i>feedback</i> quan les activitats són textos escrits i es pot fer servir l'eina de comentaris del processador de textos.	Implica una dedicació important per part del professorat, per tant, se n'ha de valorar la viabilitat en cada cas.

Estratègia de feedback	Descripció (qui, quan, on i com)	Format amb què es lliura el feedback	Recomanacions	Avantatges	A tenir en compte...
<p><i>Feedback</i> mitjançant una rúbrica (una rúbrica és una taula de doble entrada on les files són les competències o els objectius a assolir, i les columnes els diferents graus d'assoliment d'aquesta competència o aquest objectiu)</p>	<p>La rúbrica és un instrument que té diferents utilitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informar l'estudiantat dels criteris d'avaluació: es comparteix amb l'estudiantat la rúbrica al començament de l'activitat, de manera que ja sap què se li avaluarà i què se li demana en cadascun dels diferents graus d'assoliment. • Generar el <i>feedback</i>: el professorat, o el company o la companya, ha de situar el treball del seu company o la seva companya en un nivell d'assoliment concret (<i>no arriba al mínim, mínim exigible, desitjable, excel·lència</i>), de manera que aquest o aquesta conegui fàcilment com està progressant en relació amb els objectius o les competències. 	<p>Per escrit. Exemple de rúbrica: http://materials.cv.uoc.edu/cdocent/rubrica-cat/</p>	<p>El professorat no només ha de situar el treball fet per l'estudiantat en un dels nivells de desenvolupament, sinó que ha d'informar-lo sobre què ha de fer per millorar i progressar d'un nivell a un altre.</p>	<p>Un cop la rúbrica està dissenyada, és molt àgil proporcionar <i>feedback</i> a l'estudiantat i l'avaluació és més clara.</p> <p>La rúbrica és un instrument útil per fer arribar <i>feedback</i> a grups grans.</p> <p>La rúbrica permet unificar i compartir els criteris de correcció entre el diferent professorat de l'assignatura.</p>	<p>Cal una inversió de temps important en el disseny de la rúbrica.</p> <p>La rúbrica conté els criteris d'avaluació, però no personalitza les accions de millora que pot realitzar cada estudiant, per tant, és necessari afegir aquesta concreció amb comentaris individuals.</p>
<p>Heteroavaluació (diferents avaluadors): estudiantat-professorat-avaluadora o avaluador extern</p>	<p>Quan més d'un professor o una professora valora el treball realitzat, com una comissió avaluadora o un tribunal. Només s'aplica en assignatures molt concretes, com ara treballs finals de grau o màster amb característiques molt particulars, on hi ha un tribunal final d'avaluació.</p>	<p>Per escrit, oralment, mitjançant vídeo o el Present@.</p>	<p>Cal establir una coordinació clara entre els diferents agents avaluadors, i utilitzar instruments d'avaluació comuns i compartits, com ara plantilles o rúbriques.</p>	<p>És una avaluació més contrastada que la realitzada quan només hi ha una persona que avalua.</p> <p>Es basa en l'aportació de punts de vista de persones amb perfils diferents.</p>	<p>Requereix una coordinació més gran, i necessita dels recursos econòmics i tècnics necessaris per poder-la realitzar.</p>

Estratègia de <i>feedback</i>	Descripció (qui, quan, on i com)	Format amb què es lliura el <i>feedback</i>	Recomanacions	Avantatges	A tenir en compte...
Coavaluació: <i>feedback</i> entre iguals	Els companys i les companyes es proporcionen <i>feedback</i> entre ells i elles (sigui per parelles o entre grups). Per decidir qui avalua qui, es pot fer servir l'ordre de llista de participants a l'aula (cada estudiant avalua el següent) o qualsevol altra estratègia. Es pot fer durant el procés de desenvolupament de la PAC o al final, depenent de si volem donar més força al procés o al producte final.	Per escrit, oralment, mitjançant vídeo. En qualsevol espai de comunicació de l'aula o als espais de treball en grup.	Cal que l'estudiantat tingui una pauta amb els aspectes que ha de valorar (plantilla, llista de verificació o rúbrica). Es recomana que el professorat tingui accés al <i>feedback</i> proporcionat pels companys.	L'estudiant que fa d'avaluador aprèn quan proporciona <i>feedback</i> al company o la companya, i treballa la capacitat crítica.	Per al professorat implica una tasca de gestió que ha de planificar a l'hora de fer l'intercanvi d'activitats entre els companys i les companyes. El professorat ha de revisar el contingut del <i>feedback</i> que facilita el company o la companya, i assegurar-se que l'estudiantat avaluat rep la resposta adequada.

7. Per saber-ne més...

Per a saber més sobre l'avaluació continuada i el *feedback* formatiu, es poden consultar les referències que trobareu a continuació (ordenades de més recent a més antiga). A més a més, es recomana al professorat de la UOC tenir present l'espai de **suport a la docència** del campus: l'apartat «Avaluació» conté tots els recursos actualitzats en relació amb l'avaluació en el model educatiu de la UOC .

A més, la *Guia d'avaluació* també planteja alguns reptes importants sobre com s'entén l'avaluació dels aprenentatges a la universitat.

1. ESPASA, A.; GUASCH, T. (2021). «¿Cómo implicar a los estudiantes para que utilicen el *feedback* online?». *RIED. Revista Iberoamericana de Educación a Distancia* (vol. 24, núm. 2). Disponible a: <<http://revistas.uned.es/index.php/ried/article/view/29107>>.

Aquest article se centra en l'estratègia de reelaboració d'un text acadèmic (és a dir, a donar l'oportunitat a l'estudiantat d'incorporar el *feedback* rebut i després tornar a lliurar el treball) en entorns virtuals. Els resultats de la recerca posen de manifest que aquesta pràctica d'avaluació afavoreix que l'estudiantat utilitzi i implementi el *feedback* que ha rebut.

2. CARLESS, D. (2016). «Diseñar el *feedback* para promover el diálogo». A: Cabrera, N.; Mayordomo, R. (ed.), *El feedback formativo en la universidad. Experiencias con el uso de la tecnología*. Barcelona: LMI. Disponible a: <https://www.lmi-cat.net/transmedia21/pdf/9_feedback.pdf>.

Capítol especialment interessant el del D. Carless perquè explica el *feedback* dialògic. El llibre aporta pràctiques educatives que s'han implementat en el context universitari sobre *feedback* i tecnologia (ús de xarxes socials, *feedback* en entorns virtuals, etc.).

3. BAÑERAS, D; MARCO-GALINDO, M.ª J. (2013). «Análisis del retorno personalizado en un entorno virtual de aprendizaje». A: JENUI, *Jornadas de Enseñanza Universitaria de la Informática* (pàg. 85-92). Castelló de la Plana: Universitat Jaume I / Escola Superior de Tecnologia i Ciències Experimentals. doi: 10.6035/e-TIIT.2013. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2099/15121>>

En aquest article, el professorat dels estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació la UOC, David Bañeres i M. Jesús Marco, presenten l'eina Rubrik que facilita i fa més eficient el *feedback* mitjançant l'ús de rúbriques.

4. QUINTON, S.; SMALLBONE, T. (2010). «Feeding forward: using *feedback* to promote student reflection and learning – a teaching model». *Innovations in Education and Teaching International* (vol. 47, núm. 1, pàg. 125-135), doi: 10.1080/14703290903525911.

El més rellevant d'aquest article de Quinton i Smallbone és l'instrument que presenten i que han fet servir per garantir que l'estudiantat incorpora, implementa i aprofita el *feedback* que ha rebut (fase 3 i 4 de l'espiral de *feedback* presentada anteriorment).

5. GIBBS, G.; SIMPSON, C. (2009). «Condicions per a una avaluació continuada que afavoreixi l'aprenentatge». *Quaderns de Docència Universitària*. Barcelona: ICE de la Universitat de Barcelona / Editorial Octaedro. Disponible a: <<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/7481/7/QDU13.pdf>>

Es tracta d'un material didàctic dirigit a professorat universitari. Recull els aspectes més importants de l'avaluació contínua i formativa, i facilita pautes sobre les característiques que ha de tenir el *feedback* per tal que aporti valor a l'aprenentatge.

Més enllà de tots aquests recursos, a l'eLearning kit, el web de l'eLearning Innovation Center (eLinC) orientat al disseny de l'aprenentatge, trobareu un apartat específic sobre dinamització i *feedback* amb una selecció de recursos de suport:

<<https://kit.elc.uoc.edu/dinamitzacio-i-feedback/>>

8. Algunes eines per facilitar el *feedback*

Es poden incorporar comentaris a la mateixa activitat que ha elaborat l'estudiantat. En aquest sentit, destaquem dues eines:

- **Processador de textos**

Permet inserir comentaris en el text i, per tant, proporcionar un *feedback* personalitzat a l'activitat lliurada per cada estudiant.

- **Adobe Acrobat PRO**

Permet inserir, en el document en format PDF, no només comentaris en forma de text, sinó també en format àudio. En aquest enllaç es pot veure com cal fer-ho:

<https://helpx.adobe.com/mx/acrobat/using/rich-media.html>

D'altra banda, també hi ha eines que permeten fer arribar els comentaris i els suggeriments de millora, o les activitats comentades, a través d'una aplicació:

Aula UOC

1. RAC (registre d'avaluació contínua)

Aquesta eina permet proporcionar fàcilment el *feedback* personalitzat a cada estudiant. Permet fer comentaris escrits, però també adjuntar un arxiu d'àudio o vídeo.

2. Present@

Aquesta eina permet al professorat enregistrar-se en vídeo i trametre'l a l'estudiantat. Per a més informació sobre aquesta eina, es pot consultar l'espai *El blog de les aules* (<<http://aula.blogs.uoc.edu/>>).

3. Langblog

El Langblog permet enregistrar-se i facilitar *feedback* mitjançant àudio o vídeo. Per a més informació sobre aquesta eina, es pot l'espai *El blog de les aules* (<<http://aula.blogs.uoc.edu/>>).

4. Blackboard Collaborate

L'eina Blackboard Collaborate és, actualment, a la majoria d'aules de la Universitat. És una eina que permet fer videoconferències síncrones. Es podria fer servir amb l'objectiu de facilitar *feedback* a l'estudiantat. Si es fa servir, és important informar l'estudiantat que la finalitat de la videoconferència és proporcionar *feedback*. La videoconferència es pot enregistrar i es pot penjar a l'aula.

5. Rubrick

Permet donar un *feedback* a partir d'una rúbrica predeterminada, avaluar cadascun dels indicadors de la rúbrica segons els nivells establerts i també, si cal, afegir comentaris a la mateixa activitat de l'estudiantat. L'eina encara no està disponible al catàleg d'eines d'aula i, per tant, si es vol utilitzar cal fer una preparació prèvia per part del professorat. Per demanar més informació, podeu contactar amb l'eLearning Innovation Center.

6. Folio

Folio dona l'opció d'oferir *feedback* a les activitats que publica l'estudiantat a l'àgora de l'assignatura, i permet que tot l'estudiantat que té accés a l'espai públic s'enriqueixi d'aquest *feedback* facilitat a les activitats de la resta de companys.

Nova aula Canvas

El nou LMS Canvas, que s'implantarà els propers anys i de manera progressiva al conjunt de programes UOC, també incorpora funcionalitats com un llibre de qualificacions i un *speedgrader* que permeten proporcionar un *feedback* formatiu.